

ACADEMIA ROMÂNĂ

INST
Institutul Național pentru
Studiul Totalitarismului

Conferința științifică națională

Războaiele secolului XX

Subiect al culturii, artei și al *lieux de mémoire*

BUCUREȘTI, 4-5 IULIE 2023

ACADEMIA ROMÂNĂ

INSTITUTUL NAȚIONAL PENTRU
STUDIUL TOTALITARISMULUI

30INST

Apel la comunicări pentru:

Războaiele secolului XX: subiect al culturii, artei și al *lieux de mémoire*

**Conferință națională organizată de
Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului-Academia Română**

București, 4-5 iulie 2023

La ediția 2023 a Galei Academiei Americane de Film, *Nimic nou pe frontul de vest*, cea mai recentă ecranizare a romanului omonim din 1928, al scriitorului german Erich Maria Remarque, despre Primul Război Mondial, este nominalizat la nouă categorii. Interzis de regimul nazist, romanul este unul dintre cele mai puternice pledoarii anti-război din toate timpurile. Pogromul de la Iași, din 28-29 iunie 1941, reprezintă unul dintre cele mai cercetate episoade din istoria recentă a României. Notorietatea sa se datorează și romanului de război *Kaputt*, publicat în 1944, care dedică pogromului primul capitol, intitulat „Șobolanii din Iași”. Aflat la Iași în iunie 1941, în calitate de corespondent de război acreditat pe lângă armata italiană ce mărșăluia spre frontul de est, scriitorul Curzio Malaparte a valorificat în *Kaputt* experiența de martor ocular la tragicul eveniment. În 2009, regizorul Radu Gabrea a ecranizat capitolul „Șobolanii din Iași”, în filmul *Călătoria lui Gruber*. Cu o distribuție remarcabilă, acest lungmetraj s-a bucurat de mai puțină atenție decât ar fi meritat.

Războiul, în multiplele sale fațete, reprezintă atât subiect al operelor de artă, cât și una dintre temele majore de reflecție academică. O lungă perioadă, studiul războiului a fost considerat domeniul rezervat al istoriei militare. Războiul și pacea au fost și încă sunt studiate cu instrumentarul metodologic al relațiilor internaționale, respectiv istoriei politice. Marxism-leninismul, teorie dominantă în timpul Războiului Rece în URSS și Europa de Est, interpretează războiul ca manifestare a luptei de clasă și a imperialismului capitalist, ocazie a marilor puteri capitaliste să concureze pentru „împărțirea și reîmpărțirea lumii”.

În lucrarea *Les guerres, éléments de polémologie*, apărută în 1951, sociologul francez Gaston Bouthoul a teoretizat războiul ca fapt social. Abordarea sociologică a creat premisele pentru studierea protagoniștilor unui conflict ca parte a unor grupuri sociale, pentru cercetarea vieții cotidiene în timp de război sau a funcționării societăților sub regimurile de ocupație militară (continuități/discontinuități ale instituțiilor și practicilor cotidiene etc.). Consacrarea studiilor de gen, în anii 1960-70, a impus o altă schimbare majoră de paradigmă în studiul războiului. O importantă dezbatere s-a produs în jurul modificării rolurilor de gen în timpul Primului Război Mondial, când femeile au înlocuit bărbații ca muncitoare în uzine și au asumat rolul de întreținător al familiei. Intrarea Holocaustului în conștiința publică, în anii 1980, căderea regimurilor comuniste din Europa de Est și destrămarea Uniunii Sovietice au stimulat dezbaterea despre raportul dintre istorie și memorie, generând un nou domeniu academic, cu teorii

și concepte proprii, studiile asupra memoriei. În cadrul acestora, construcția și deconstrucția memoriei războaielor europene ocupă un loc central. Modificarea granițelor, imposibilitatea statelor de a exercita controlul asupra teritoriului, migrația voluntară și ne-voluntară a populațiilor fac din război un subiect și pentru istoria transnațională. Prin prăbușirea ordinii preexistente, războiul creează un spațiu imens al „întâlnirilor transnaționale”, unde oameni cu *background* și aspirații diferite se întâlnesc, temporar, în jurul unor valori comune.

Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului organizează conferința **Războaiele secolului XX: subiect al culturii, artei și al *lieux de mémoire***, pentru a dezbate conflictele secolului al XX-lea, în orice aspect al acestora, cu accent pe, dar nu limitat la relația dintre război, ca fenomen istoric, și războiul ca generator de „locuri ale memoriei”, prin intermediul reprezentărilor artistice de orice fel.

Conferința se adresează cercetătorilor, cadrelor didactice universitare, doctoranzilor și masteranzilor din orice disciplină socio-umană (istorie, studii culturale, relații internaționale, științe politice, sociologie, psihologie, filologie, studii de gen, studii ale memoriei etc.).

Cei interesați sunt rugați să trimită un rezumat de maximum 300 de cuvinte, pe adresa secretariat@totalitarism.ro, nu mai târziu de **15 mai 2023**. Acceptarea propunerii va fi comunicată la **1 iunie 2023**.

Organizatorii intenționează publicarea unui număr limitat de contribuții, ca o secțiune tematică într-unul din numerele din 2024 ale revistei „Arhivele Totalitarismului”, publicație indexată în bazele de date internaționale CEEOL, EBSCO, Index Copernicus și clasificată B la evaluarea națională a Consiliului Național al Cercetării Științifice din decembrie 2021. Textele, care vor fi supuse procesului de dublă evaluare anonimă, trebuie trimise nu mai târziu de **1 octombrie 2023**, la adresa secretariat@totalitarism.ro, redactate în conformitate cu regulile de redactare disponibile la <http://arhiveletotalitarismului.blogspot.com/p/norme-de-redactare.html>.